Akkerbouwer Vierboom haalt voor de Biesterhof de tarwe- en gerstoogst binnen met een Claas Mega 218-maaidorser.

De Biesterhof toont Urgenda's visie op microschaal

Grondgebruik op burgerboerderij kan nog beter

Als je de 25 hectare van de Biesterhof in honderd vakjes verdeelt, lijkt dit op microschaal op de visie Landinzicht van Urgenda, zo blijkt uit onderzoek. Door meer doelen na te streven binnen bestaande vakjes, zoals biobased of vee, gaat het rendement omhoog.

Tekst: Harm Harmsen | Beeld: Piet Levering

Stichting Urgenda wil door boeren zelf de agrarische sector laten verduurzamen. Met haar visie 'Landinzicht' laat de milieuorganisatie zien dat Nederland zichzelf van eigen bodem kan voeden, met herstel van milieu- en ecosystemen. Daarvoor visualiseert de visie het totale Nederlands landbouwareaal als honderd vakjes. Elk vakje (of procent) in die kaart staat symbool voor een gewenst type landgebruik.

Boerderijniveau

De Biesterhof is een biologische, regeneratieve burgerboerderij in Millingen aan de Rijn (GD), waar vrijwilligers actief zijn. Je vindt er akkerbouw, groenteteelt, fruitbomen, notenbomen, bessenstruiken, kruiden en twee voedselbossen. De boerderij beslaat 25 hectare voormalige gangbare landbouwgrond, gepacht van 'Land van Ons'. Deze burgercoöperatie, die werkt aan herstel van landschap en biodiversiteit, heeft de grond in 2022 voor 2,5 miljoen euro gekocht en de Biesterhof tot 2030 vrijgesteld van pacht.

WUR-onderzoeker Lara Luijten wilde weten of Landinzicht ook toepasbaar is op boerderijniveau: „Met de vakjesverdeling kun je Landinzicht makkelijk visueel vergelijken met de Biesterhof. In een spreadsheet heb ik hun 25 hectares verdeeld in honderd vakjes. Toen zag ik dat het areaal lijkt op de visie Landinzicht qua categorieën en vakjesverdeling, bijvoorbeeld in het percentage graanteelt voor menselijke consumptie en groente- en fruitproductie. Ik laat zien hoe de visie Landinzicht praktisch toepasbaar is op een boerderij."

Viergangenmenu

Howard Koster is akkerbouwer op de burgerboerderij. „Wij blijken zelfs efficiënter voedsel te produceren dan in de visie Landinzicht." Luijten vult aan: „Het gaat hier immers niet om veenweidegebied of zandgrond, maar louter rijke rivierklei afgezet door de Rijn. Suikerbieten of aardappelen teelt de Biesterhof niet, omdat het bedrijf focust op minder intensieve gewassen, zoals granen, peulen en bonen. En er zijn geen dieren: via de gewassen wordt plantaardig eiwit geteeld."
Koster probeert zo gevarieerd mogelijk te telen, zodat hij straks een viergangenmenu van eigen bedrijf kan serveren. „Wij startten in 2022 met 25 hectare gras en mais, en richtten dit naar eigen idee in. Maar Luijten liet zien dat het landgebruik door dubbelgebruik nog efficiënter kan."

Vakjes nog verdichten

Van een deel van de gerst brouwt de Biesterhof bier, met wat marge. Abonnees kunnen

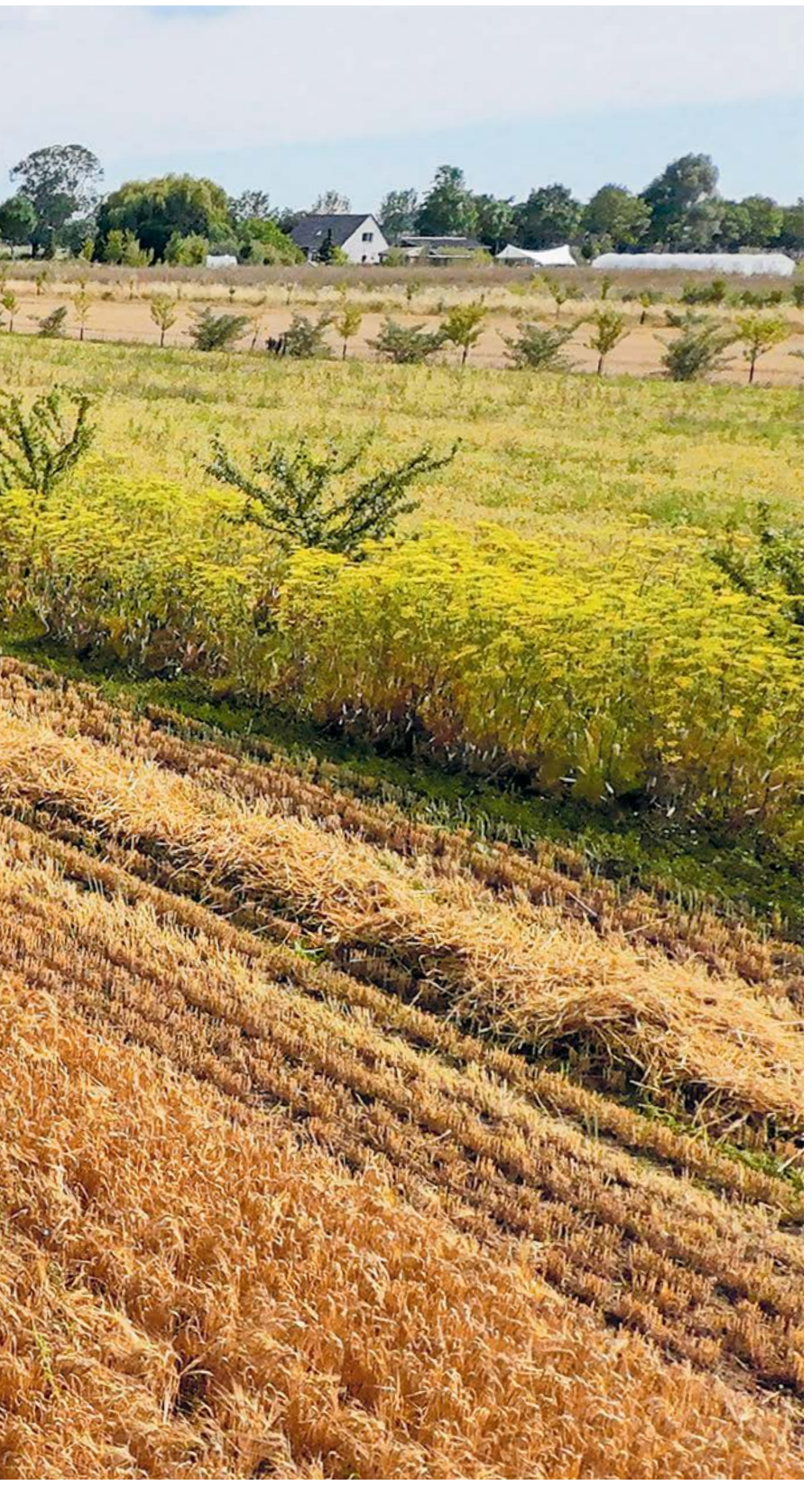

In vogelvlucht laten de 25 hectares van de Biesterhof zich makkelijk verdelen in denkbeeldige vakjes.

Lara Luijten, links op de kar, op de Biesterhof.

groentepakketten afnemen. Dit jaar oogsten de burgerboeren kleinschalig (dus logistiek duur) 21 ton biologische tarwe, die naar Nijmeegse biologische bakkers gaat. Aan de tarwe verdienen ze niet veel, maar voor verkochte broden krijgen ze 20 procent marge. Zo verwaarden ze al hun gewassen slim.

> *Je wilt een systeem waarin verduurzaming boeren iets oplevert*

Luijten toonde aan dat winst is te behalen door het toepassen van dubbeldoelvakjes. „Dan benut je de grond efficiënter, want zo creëer je eigenlijk extra vakjes. Je kunt na het maaidorsen kippen laten scharrelen om de graankorrels op te pikken. Dit levert eieren, vlees en bemesting op. In de voedselbossen kun je schapen laten grazen, dat scheelt werk en levert mest op. Er is inmiddels een herder op gesprek geweest."

Koster vertelt: „Nu hebben we 0,25 hectare per vakje waar je één ding doet, zoals graanteelt of fruit. Maar je kunt die vakjes nog verdichten. We kunnen telen voor biobased bouw met olifantsgras, sorghum of stro van granen. We hebben stroken van 6 meter breed tussen de percelen, waar we olifantsgras willen telen. Olifantsgras levert windbescherming voor de gewassen, je zaait het één keer en oogst het jaarlijks. Het is geschikt als isolatie of voor harde vezels. Maar eerst ga ik alle stappen goed doordenken en dan een afnemer zoeken."

Vallen en opstaan

Koster denkt dat sommige accenten goed in gangbare systemen toepasbaar zijn. „Wij werken veel samen met gangbare akkerbouwer Wouter Vierboom uit Leuth (GD), voor zijn mechanisatie en kennis. Hij zit in een systeem van contracten en lening, radicaal veranderen kan hij niet. Maar hij doet hier wel ideeën op. De Biesterhof heeft brede kopakkers waar je altijd op draait en bodemverdichting creëert. Deze moet je aan het eind hierdoor nog extra bewerken en vaak dubbel zaaien, terwijl het gewas dan alsnog slecht staat. Daarom hebben we op de kopakkers het voormalige grasland laten staan. Dat was een idee van Vierboom. Hij heeft dit vervolgens zelf ook overgenomen, maar dan met luzerne, wat hem in de ecoregeling naar goud helpt. Hij heeft er nu veel minder werk aan, want de luzerne wordt door zijn buurman als koeienvoer meegemaaid."

Dan vertelt Koster over dure flaters. „We probeerden sorghum voor humane consumptie te telen, anderen hakselen het tot voedergewas. Daarvoor heb je een double cut combine nodig om te oogsten: hakselaar en combine in één. Zulke machines bleken alleen in Noord-Groningen en West-Brabant te vinden. Voor 2 hectare zetten ze die niet op transport, dus probeerden we het met een gewone axiaaldorser. Die liep elke tien minuten vast en moesten we alle stengels eruit trekken. De loonwerker was boos. Er waren zoveel verliezen, dat er nu drie jaar later nog steeds sorghum opkomt in ons land." Hij kan er nu wel om lachen. „We hadden enorme kosten om dat spul te oogsten en vervolgens moesten we 8 ton sorghum zien af te zetten. Wij maakten er toen zelf maar pasta van. Op de zakken staat: 'Geen zorgen maar sorghum'. Maar wij hebben van de sorghum vooral zorgen gehad."

Andere ´flater´: telen van oud-Hollandse droogboontjes in 2024, een heel nat jaar. „De bonen zagen eruit alsof ze terug de grond in wilden kruipen, peulen begonnen al te schimmelen. Gewoon dorsen ging niet. Toen hebben we een Brabantse sperziebonenteler gebeld, die liet een bonenplukker overkomen. Vlak voordat de machine arriveerde, viel er nog eens 15 millimeter regen. Nadien zat ik met kisten vol halve planten en modder. Iemand in de Hoeksche Waard had een statische dorstrommel, ze moesten nog uit de peulen. Daar heb ik alle kisten heen gebracht en eindigde met 700 kilo boontjes. Uit 1 hectare."

Ruimte en vertrouwen

Van Luijten hoeft niet elke boerderij een 'mini-Landinzicht' te worden. „Maar door eerst te kijken welke functies het land al vervult met het 100 vakjes model, kunnen boeren kijken naar mogelijkheden die passen bij hun visie, financiële situatie en praktijk, om zo hun bedrijfsvoering verder te verduurzamen." De WUR-onderzoeker wenst dat boeren zulke keuzes makkelijker kunnen maken. „Je wilt een systeem waarin verduurzaming boeren iets oplevert, met genoeg ruimte en vertrouwen om zelf hun weg daarin te kiezen." Koster is het daarmee eens: „Wat Urgenda en Land van Ons doen, is bij boeren financiële ruimte creëren om te verduurzamen. Vaak zitten die vast in een systeem met krappe marges, veel risico, en de bank hijgt in hun nek. Als wij willen dat boeren verduurzamen, dan moeten we als maatschappij die ruimte voor hen creëren."

Wilt u reageren?
redactie@sterke-erven.nl of
bel 0314 – 62 64 38